

Shrnutí

Vztah mezi hospodářskou soutěží a právy duševního vlastnictví je často považován za vzájemně rozporný. Soutěžní právo má za cíl zachovat efektivní soutěž mezi podniky jako nástroj k efektivní alokaci zdrojů a tudíž ke zvyšování blahobytu spotřebitelů. Práva duševního vlastnictví poskytují vlastníkovvi po určitou dobu zákonný monopol, který ho chrání před soutěží. Ačkoliv konečný cíl soutěžního práva a práv duševního vlastnictví je zvýšit blahobyt spotřebitelů, bezprostřední nástroje, které jsou k dosažení tohoto cíle používány – vytvoření monopolu na jedné straně a zachování soutěže na druhé straně – se jeví v konfliktu.

Tato téze se zabývá interakcí mezi soutěžním právem a patentovými právy. Konkrétně, zkoumá zda patentová práva mohou být omezena "doktrínou nezbytných zařízení", jak podle soutěžního práva U.S.A., tak podle soutěžního práva E.U.

Doktrína nezbytných zařízení byla vyvinuta v americké soudní praxi jako zvláštní skutková podstata § 2 Shermanova zákona. Doktrína má čtyři skupiny znaků: (1) kontrola nezbytného zařízení monopolním podnikem, (2) nemožnost konkurenta prakticky nebo ekonomicky zařízení duplikovat, (3) odmítnutí monopolního podniku zpřístupnit zařízení konkurentovi, (4) možnost sdílení zařízení. Pokud jsou tyto znaky splněny, pak monopolista porušuje § 2 Shermanova zákona.

Posouzení interakce mezi patentovým právem a doktrínou bude provedeno ve dvou částech: v části I. bude posouzena interakce v kontextu amerického soutěžního práva, v části II. bude posouzena interakce v kontextu evropského soutěžního práva.

Část I., týkající se amerického práva, je dále rozdělena do dvou sekcí. První sekce se zabývá aplikací doktríny na hmotné statky. Je posouzen vzorek 70 soudních rozhodnutí, ve kterých byla doktrína použita. Je zjištěno, že použití doktríny bylo úspěšné pouze ve 4 (6%) případech. Ve zbytku byla doktrína zamítnuta, většinou proto, že žalobce neprokázal jeden nebo více znaků doktríny. Na základě přezkoumaných rozhodnutí je podrobně popsáno, jak soudy posuzují jednotlivé znaky doktríny. Sekce je zakončena kritikou doktríny, jednak vlastní a jednak shrnutou z odborné literatury.

Druhá sekce se zabývá aplikací doktríny na patenty. Jsou shrnuta relevantní soudní rozhodnutí. Je zjištěno, že k použití doktríny na patenty dochází vzácně, a to z důvodu, že odmítnutí poskytnout licenci je považováno za zákonné právo držitele patentu. Při absenci jiného nezákonného jednání odvolací soud (Federal Circuit) judikuje, že odmítnutí poskytnout licenci není v rozporu se Shermanovým zákonem, a to ani tehdy, pokud je licence požadována konkurentem a jsou splněny ostatní znaky doktríny. Tento závěr však není definitivní, protože mezi právním názorem odvolacího soudu (Federal Circuit) a právním názorem odvolacího soudu (Ninth Circuit) přetrvává rozdíl. Druhý jmenovaný judikuje, že žalobce může prokázat, že odmítnutí licence byla pouhá záminka, která měla zakrýt protisoutěžní jednání. V takovém případě by doktrína mohla být na odmítnutí aplikovatelná.

Část II. práce, týkající se evropského práva, je rovněž rozdělena do dvou sekcí. První sekce se týká aplikace doktríny na hmotné statky. Je zjištěno, že doktrína byla aplikována na hmotné statky pouze v několika desítkách případů. Tyto případy jsou posouzeny a je podrobně popsáno, jak rozhodovací praxe posuzuje splnění jednotlivých znaků. Je zjištěno, že znaky jsou posuzovány podobně jako v americké rozhodovací praxi, s jednou výjimkou: podle americké praxe je zařízení nemožné duplikovat, pokud tak nelze učinit "prakticky nebo ekonomicky". Podle evropské praxe je zařízení nemožné duplikovat pouze, pokud tak nemůže učinit konkurent, který disponuje stejnými zdroji jako monopolní podnik.

Druhá sekce se zabývá aplikací doktríny na patenty a příbuzná práva. Přiznávání práv duševního vlastnictví patří do výlučné působnosti členských států a je tudíž mimo dosah unijního soutěžního práva. Co se týče výkonu práv k duševnímu vlastnictví, pak záleží na tom, zda se jedná o výkon práv náležejících do tzv. zvláštního předmětu ochrany, nebo náležejících mimo tento předmět ochrany. Pro patenty, zvláštní předmět ochrany se sestává z (1) výlučného práva umístit patentovaný produkt poprvé na trh, buď přímo nebo prostřednictvím licence udělené třetí osobě, a (2) právo bránit se proti porušení patentových práv. Podle evropské rozhodovací praxe náleží prosté odmítnutí licenci do zvláštního předmětu ochrany. To znamená, že takové odmítnutí není v rozporu s čl. 102 SFEU, a to ani v případě, pokud jsou splněny ostatní znaky doktríny. Odlišná situace může nastat, pokud odmítnutí zahrnuje zneužívající prvek, například požadavek na nepřiměřeně vysoký licenční poplatek. V takovém případě by odmítnutí mohlo být v rozporu s čl. 102 SFEU.

Co se týče autorského práva, evropská rozhodovací praxe vyvinula zvláštní pravidla pro situaci, kdy autor ekonomicky zhodnocuje své autorské právo na jednom (primárním) trhu a licence k autorským právům je nezbytným vstupem pro podnikání na odlišném navazujícím (sekundárním) trhu. Pokud odmítnutí poskytnout licenci (1) brání vytvoření nového produktu na sekundárním trhu ačkoliv je pro takový produkt poptávka ze strany zákazníků, (2) je nedůvodné, a (3) odstraní veškerou soutěž ze sekundárního trhu, pak je odmítnutí zneužívající a v rozporu s čl. 102 SFEU. Tato pravidla jsou podobná doktríně nezbytných zařízení, s jednou výjimkou: autor a zájemce působí na odlišných trzích a tudíž si vzájemně nekonkurují. Ačkoliv tato pravidla byla vyvinuta pro odmítnutí autorské licence, není důvod, proč by neměla platit pro odmítnutí patentové licence.

Shrnuto, v americké i evropské rozhodovací praxi platí, že doktrína nezbytných zařízení může přinutit vlastníka hmotného statku, aby tento statek sdílel s konkurenty, a tak omezit jeho vlastnické právo. V obou jurisdikcích požívají patentová práva zvýšené ochrany před soutěžním právem. Odmítnutí udělit patentovou licenci je považováno za zákonné právo v USA, a za právo spadající do zvláštního předmětu ochrany v EU, což znamená, že vlastník patentu je chráněn před dopadem soutěžního práva. Odmítnutí udělit licenci, tudíž, není porušením soutěžního práva, a to ani pokud by licence byla považována konkurentem za nezbytné zařízení pro jeho podnikání.